

5

Rautatientorin metroaseman paloturvallisuuden parantaminen, hankesuunnitelman enimmäishinnan korottaminen

HEL 2024-009730 T 10 06 00

Esitysehdotus

Johtokunta esittää kaupunginhallitukselle Rautatientorin metroaseman paloturvallisuuden parantamisen hankesuunnitelman enimmäishinnan korottamista esityksen mukaan niin, että hankkeen korotettu arvonlisäveroton enimmäishinta sisältäen hankkeen suunnittelun, rakennustyöt ja hankkeen aikaiset lisä- ja muutostyöt ja erillishankinnat on 16.400.000 euroa heinäkuun 2024 kustannustasossa.

Esittelijän perustelut

Rautatientorin metroaseman paloturvallisuuden parantaminen on välttämätöntä aseman käyttäjien turvallisuuden ja viranomaisten asettamien paloturvallisuusvaatimusten takia.

Hankkeessa tehdään metroaseman tunneli- ja laiturialueella savunpoistoon liittyviä puhallin-, savuovi- ja savuotsamuutoksia ja lisäyksiä. Hankkeen myötä metron laiturialueen sähkönjakelu-, valaistus-, tele- ja turvajärjestelmät saatetaan vastaamaan nykyisiä vaatimuksia, määräyksiä ja standardeja. Maanalaisissa tiloissa, naapurikiinteistöissä ja katutasolla Kaivokadun ympäristössä on suunnitteilla useita hankkeita, joiden toteuttaminen mahdollistetaan maanalaisten tilojen paloturvallisuuden parantamistoimenpiteillä.

Hankesuunnitelman aiempi, tarkentuneen suunnittelun vuoksi kertaalleen korotettu enimmäishinta on osoittautunut riittämättömäksi toteutusvaiheessa ilmenneiden lisä- ja muutostyötarpeiden myötä. Enimmäishinnan korotus on seurausta ennakoitua vaativammasta toteutuksesta ja haastavammista olosuhteista. Rakennuskohde on ollut arvioitua vaativampi mm. käytettävissä olleen tilan rajallisuuden, työmaalogistiikan, kohteessa esiintyneiden vesivuotojen ja paloturvallisuuteen liittyvien työnaikaisten viranomaisvaatimusten näkökulmasta.

Enimmäishinnan korottaminen on tarkoituksenmukaista, jotta hanke pystytään viemään loppuun ja tavoitellut parannukset Rautatientorin metroaseman paloturvallisuuteen saadaan toteutettua.

Katkon edellyttämät metron poikkeusliikennejärjestelyt, hankkeen sujuva toteutus ja liikenteen uudelleen käynnistys on ollut vaativa, kaikkia metron liiketoiminta-alueita koskeva muutostenhallintaprojekti. Toimenpiteiden valmistelussa ja toteutuksessa on ollut käynnissä säännöllinen

riskiperustainen seuranta. Kertyneitä kokemuksia hyödynnetään metrojärjestelmän vaativien peruskorjausten suunnittelussa.

Hankkeen strategiasidonnaisuus

Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025 todetaan, että älykkäät liikenneratkaisut ovat sujuvan arjen perusta, tiivistyvän kaupungin liikennejärjestelmän riittävä kapasiteetti ja toimivuus varmistetaan suunnitelmalla kaikki kulkumuodot ja huomioimalla niiden kytkeytyminen toisiinsa. Lisäksi strategiassa mainitaan tavoite laajasta kaupunkitasoisesta varautumisesta ja että kaupungin monimuotoiselle toimintakyvylle eri tilanteissa luodaan pohja. Päätösehdotus tukee näitä kaupunkistrategian tavoitteita ja on näin strategian mukainen.

Suhde muihin päätöksiin

Kaupunginhallitus hyväksyi 27.6.2022, 513 §, Rautatientorin metroaseman paloturvallisuuden parantamisen hankesuunnitelman siten, että hankkeen arvonlisäveroton enimmäishinta sisältäen suunnittelun, rakennustyöt sekä hankkeen aikaiset lisä- ja muutostyöt on 8.200.000 euroa kustannustasossa maaliskuu 2022.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.1.2024, 9 §, Rautatientorin metroaseman paloturvallisuuden parantamisen hankesuunnitelman enimmäishinnan korottamisen siten, että hankkeen korotettu arvonlisäveroton enimmäishinta sisältäen hankkeen suunnittelun, rakennustyöt sekä hankkeen aikaiset lisä- ja muutostyöt ja erillishankinnat on 14.100.000 euroa kustannustasossa syyskuu 2023.

Hankkeen lähtökohdat ja tavoitteet

Helsingin Rautatientorin metroasema avattiin käyttöön vuonna 1982. Metroasema sijaitsee Kaivokadun kannen alapuolella, yhdistyen Asematunneliin. Lippuhallitasolta on laituritasolle yksi liukuporrasreitti laiturin keskikohtaan.

Asematunnelin maanalaiset tilat on aikanaan rakennettu kuin ne olisivat avointa ulkotilaa. Kaivokadun kannen alapuolisissa tiloissa on aiempien vuosikymmenten aikana tehty lukuisia toiminnallisia muutoksia. Tilojen savunpoistossa sekä uloskäytävien riittävyudessa on todettu puutteita. Toteutettujen simulointien perusteella henkilöiden turvallinen poistuminen tiloista palotilanteessa on vaarantunut.

Rautatientorin metroaseman käyttäjämäärien ennakoidaan kasvavan tulevaisuudessa liittyvien ja läheisten muiden hankkeiden toteutuessa. Todettu puutteellinen paloturvallisuustilanne tulee saattaa kuntoon ennen muita parannus- ja kehityshankkeita. Alueen asemakaavaan on

05.09.2024

Asia/5

kirjattu rakennusluvan myöntämisen edellytyksenä Pelastuslaitoksen hyväksymät pelastus- ja poistumistieselvitykset maanalaisista tiloista ja muutosten vaikutuksista metron uloskäytäviin ja savunpoistoon.

Hankkeella saavutetaan turvallinen, valoisa, energiatehokkaampi ja matkustajia paremmin palveleva metroasema. Samalla mahdollistetaan maanalaisissa tiloissa, naapurikiinteistöissä ja katutasolla suunnitteilla olevien muiden hankkeiden toteuttaminen.

Hankkeen toteuttaminen

Hankkeessa toteutetaan metroaseman tunneli- ja laiturialueella savunpoistoon liittyviä puhallin-, savuovi-, ja savuotsamuutoksia ja lisäyksiä. Liukuportaiden alaosaan laituritasolle on rakennettu uusi savusulkuna toimiva lasiseinä automaattiovineen. Laituritason alakaton osittaiseen uusimistyöhön on sisällytetty valaistuksen, akustoinnin ja muun tekniikan uudistamista. Laituritason reunaan on rakennettu uusi savuotsa, johon integroitiin valaistusta, teknisiä reittejä, sekä vaimennus- ja opastepintaa. Liukuportaan ylä- ja alaosassa uusittiin alakatot. Sprinklerijärjestelmää uusitaan ja laajennetaan kattamaan myös laiturialue sekä tärkeimpiä teknisiä tiloja.

Hanke rajautuu metroaseman laituri- ja tunnelialueelle, poistumis- ja hyökkäysreittien alueelle, liukuportaisiin sekä teknisiin tiloihin siinä laajuudessa kuin sammutusjärjestelmiä lisätään tai uusitaan.

Koska parantamistoimenpiteiden toteuttaminen on vaatinut työskentelyä myös rata-alueella, ei metrolinnoitus ole voinut liikennöidä normaalisti eikä ajaa aseman ohitse pysähtymättä. Hankkeen toteuttamiseksi on jouduttu katkaisemaan metrolinnoitus aseman kohdalla kesällä 2024 noin 3 kuukauden ajaksi. Liikennekatkon pituuden minimoimiseksi hankkeeseen liittyviä töitä on tehty myös öisin ja viikonloppuisin.

Liikennekatkon aikana toteutettiin metron liikennöinnin näkökulmasta kriittiset työvaiheet, mutta rakennustyöt kohteessa jatkuvat vielä aseman matkustajaliikenteelle avaamisen jälkeen. Osa laiturialueesta on edelleen rajattu työmaa-alueeksi. Työnaikaisten matkustajavirtasimulointien mukaan saapuvien matkustajien osalta voi esiintyä hetkellisiä viiveitä, mutta merkittävää jonoutumista laiturialueelle ei pitäisi muodostua.

Työmaaajajärjestelyjen lähtökohtana on ollut, että metroasema on turvallinen ja käytössä olevat kulkureitit ovat opastettuja ja esteettömiä. Kai-vokadun kannen alapuoliset tilat Kompassi- ja parvitasolla ovat olleet käytössä muutos- ja korjaustöiden ajan.

Kannusteen käytön mahdollisuudesta

Kaupunginhallituksen kehotuksen mukaisesti urakoitsijalle asetettavan kannusteen mahdollisuutta arvioitiin keväällä 2024 toteutusvaiheen suunnittelun aikana.

Ratatunneleihin asennettaviin savuoviin liittyvät työvaiheet määrittävät liikennöintikatkon pituuden. Työvaiheita ja työryhmien etenemistä rajoittivat mm. käytettävissä ollut rajallinen tila ja haastava, rataa pitkin tehtävä työmaalogistiikka. Työryhmien lisäämisellä ei olisi saatu nopeutettua työvaiheiden läpimenoaikoja. Hankkeessa toteutettujen teknisten järjestelmien toiminta edellyttää liittymistä metron kulunvalvonta- ja turvajärjestelmiin sekä mm. tekniseen valvomoon.

Järjestelmäkokonaisuuden hallittu käyttöönotto testauksineen vaatii usean eri toimittajan sekä Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n valvomoiden tehostettua yhteistoimintaa, jota osittain rajoittavat metron muulla linjaosuudella tapahtuvan liikennöinnin turvaaminen. Tehtyjen tarkastelujen perusteella työvaiheiden ja käyttöönoton vaatimaa aikaa ei ollut mahdollista lyhentää.

Uusi kustannusarvio ja kustannusarvion ylitys

Alkuperäisen hankesuunnitelman hyväksymisen jälkeen (kaupunginhallitus 27.6.2022, 513 §) alkaneessa toteutussuunnitteluvaiheessa korjaus- ja parantamistoimenpiteiden laajuus ja työmaan vaiheistussuunnitelmat tarkentuivat. Hankkeen laajuuden täsmentymisen myötä kaupunginvaltuusto hyväksyi 17.1.2024, 9 §, hankkeen korotetuksi enimmäishinnaksi 14.100.000 euroa. Hankesuunnitelmaan sisältyi n. 24 % riskivaraus.

Nyt tehtävän päätöksen myötä hankkeen arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ovat päivitetyn hankesuunnitelman mukaisesti enintään 16.400.000 euroa heinäkuun 2024 kustannustasossa. Kustannusarvioon on sisällytetty n. 5 % riskivaraus urakan loppuun saattamisen ajalle.

Kustannusarvio on laadittu Helsingin hintatasoon viimeisimmän julkaisun rakennuskustannusindeksin ollessa 7/2024 = 110,9 (2021=100).

Enimmäishinnan korotus on seurausta ennakoitua vaativammasta toteutuksesta ja haastavammista olosuhteista. Rakennuskohde on ollut arvioitua vaativampi mm. käytettävissä olleen tilan rajallisuuden, työmaalogistiikan, kohteessa esiintyneiden vesivuotojen ja paloturvallisuuden liittyvien työnaikaisten viranomaisvaatimusten näkökulmasta. Lisä- ja muutostöitä on aiheutunut mm. savuovien asentamiseen liittyneiden lisälouhintojen, rakennustöiden aikaisten laiturien tuentatarpeiden sekä savunpoistokuilujen tukirakenteiden takia.

05.09.2024

Asia/5

Hankesuunnitelman enimmäishinnan korotus 2.300.000 euroa jakautuu seuraavasti:

Suunnittelun ja rakennuttamisen kustannukset 440.000 eur

Rakennustekniset työt 1.860.000 eur

Vuosina 2021–2023 hankkeen kustannukset olivat 971.000 euroa. Vuonna 2024 hankkeen kustannuksiksi arvioidaan 12.688.000 euroa ja vuonna 2025 2.741.000 euroa. Hanke on mahdollista toteuttaa HKL:n vuoden 2024 hyväksytyin investointiohjelman määrärahojen puitteissa vuoden 2024 osalta. Vuodelle 2025 sijoittuvat kustannukset on otettu huomioon talousarvioehdotuksen valmistelussa kyseiselle vuodelle.

Liikennekatkon toteutuminen

Koska Rautatien metroaseman paloturvallisuuden parantaminen edellytti työskentelyä myös rata-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä, ei metrolinnoille voinut liikennöidä normaalisti. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) ja HKL:lle metron operatiivista toimintaa tuottava Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n suunnittelussa kaupunkilaisille vähiten haittaa aiheuttavaksi liikennöintivaihtoehdoksi tarkentui metrolinnojen katkaiseminen aseman kohdalla kesällä 2024 noin kolmeksi kuukaudeksi.

Liikennekatkon vaikutus joukkoliikenteen käyttäjille oli merkittävä. Rautatien metroasema suljettiin matkustajaliikenteeltä 3.6.–1.9.2024 ja metrojunat eivät ohittaneet asemaa lukuun ottamatta toisen raiteen lyhyitä, ennalta suunniteltuja, yöaikaan toteutettuja radan kunnossapitokaluston ja metrojunien siirtämisiä kunnossapidon turvaamiseksi.

Toteutetun täyskatkon avulla liikennöinnin näkökulmasta haastavimmat työvaiheet saatiin pidettyä mahdollisimman lyhyinä, mikä mahdollisti katkon ajoittamisen pääosin kesän hiljaiselle ajalle. Liikennöintikatkon alkuvaihe oli ennakoitu haastavaksi, sillä matkustajamäärät laskevat perinteisesti juhannuksesta ja kasvavat jälleen elokuussa. Poikkeusliikenteessä vie myös aikansa, että matkustajat pystyvät liikkumisessaan ennakoimaan muuttuneet järjestelyt. Pääteasemina toimineet Helsingin yliopiston ja Kampin metroasemat ruuhkautuivat varsinkin liikennöintikatkon alkuvaiheessa aiheuttaen ennakkoon tehdyistä huolloista huolimatta ajoittaisia häiriöitä etenkin Helsingin yliopiston tasonvaihtolaitteissa.

Liikennöintikatkon varauduttiin yhteistyössä HSL:n kanssa mm. opastuksella maastossa ja tehostetulla tiedotuksella käytettävissä olleissa medioissa. Poikkeusliikenteen alussa asemille jalkautui HSL:n toimesta väliaikaisia oppaita neuvomaan matkustajia. Järjestyksenvalvojare-

sursseja suunnattiin väliaikaisille pääteasemille. Turvallisuussyistä järjestyksenalvojat säännöstelivät ajoittain matkustajien määrää liukupor-
taiden yläosassa, jotta jonoutuminen saatiin ohjattua lippuhallin puolel-
le, missä on enemmän tilaa käytössä. Tasonvaihtolaitteiden osalta oli
varauduttu jatkuvaan, tehostettuun huoltovalmiuteen.

HSL:n järjestämässä korvaavassa raitiovaunu- ja bussiliikenteessä il-
meni ajoittain täsmällisyys- ja kapasiteettihaasteita, joita ratkottiin ke-
sän katutyömaiden ja bussiliikenteen kalustorajoitteiden mahdollista-
missa rajoissa. HSL:llä käynnissä olleen matkustajakyselyn mukaan
poikkeustilanteesta saadun tiedon määrä on koettu riittäväksi. Negatii-
vistä palautetta on tullut pidentyneestä matka-ajasta sekä korvaavan
liikenteen ja tilapäisten pääteasemien ajoittaisesta ruuhkautumisesta.

Aikataulu

Hanke toteutetaan maaliskuun 2024 ja maaliskuun 2025 välisenä aika-
na. Liikennöintikatkon aikana toteutettavaksi suunnitellut työvaiheet
valmistuvat katkon loppuun mennessä, mutta rakennustyöt jatkuvat ke-
vääseen 2025 saakka.

Hankkeen käyttötalousvaikutukset

Hanke aiheuttaa 25 vuoden poistoajalla tasapoistoina n. 656.000 euron
vuotuisen lisäyksen poistokustannuksiin. Hankkeen on arvioitu säästä-
vän vuodessa 25.000 euroa kunnossapito- ja energiakustannuksissa.

HSL:n perussopimuksen perusteella 50 % investoinnin poistoista
(323.000 euroa/vuosi) ja 50 % laskennallisista korkomenoista (25 vuo-
den aikana yhteensä 7.600.000 euroa, laskentakorko 5 %) voidaan
laskuttaa HSL:ltä. HKL palauttaa HSL:ltä laskuttamansa 50 % lasken-
nallisen korkomenon kaupungille.

Loppuosa poistoista (noin 323.000 euroa vuodessa) ja investoinnin ra-
hoittamisesta aiheutuvat todelliset 6.080.000 euron korkokulut laina-
aikana (korkokanta 4 % ja laina-aika 25 vuotta) jäävät kaupungin infra-
tukena maksettavaksi. Hankkeen vaikutus HKL:lle maksettavaan kau-
pungin tukeen on keskimäärin 486.000 euroa vuodessa.

Lisäksi osa HSL:ltä laskutettavasta 50 % poisto-osuudesta ja 50 % las-
kennallisesta korosta kiertyy vuosittain käytön mukaisesti kaupungin
maksettavaksi HSL:n maksuosuuden kautta; noin 50 % poisto- osuu-
desta ja laskennallisesta korosta katetaan lipputuloilla ja loppuosa koh-
distuu kuntaosuuteen. Rautatien metroaseman paloturvallisuuden
parantamisen hankkeen HKL:n osuuden kokonaisvaikutus Helsingin
kaupungin käyttötalouteen arvioidaan olevan keskimäärin 680.000 eu-

05.09.2024

Asia/5

roa vuodessa (HSL:n maksuosuus ja HKL:n saama kaupungin tuki yhteensä).

Toimivalta

Hallintosäännön 11 luvun 1 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan liikelaitoksen johtokunta päättää kaupunginhallituksen vahvistamissa rajoissa tarveselvitykseen perustuvan hanke- tai muun suunnitelman hyväksymisestä.

Kaupunginhallituksen vahvistamien hyväksymisrajojen mukaan HKL:n johtokunta päättää alle 5 milj. euron hankkeista.

Hankkeen arvonlisäverottoman yhteenlasketun kokonaishinnan ollessa 16.400.000 euroa, HKL:n johtokunta voi esittää kaupunginhallitukselle hankkeen hyväksymistä.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Saara Kanto

Lisätiedot

Saara Kanto, toimitusjohtaja, puhelin: 310 20277
saara.kanto(a)hel.fi

Liitteet

1 Hankesuunnitelma, enimmäishinnan korotus

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano